

HASTANEDE DOĞUM YAPAN KADINLARIN EYLEME KATILAN YAKINLARI VE EŞLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yard. Doç. Dr. Saadet YAZICI
İ.Ü. Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

ÖZET

Bu çalışma, hastanede doğum yapan kadınların eyleme katılan yakınlarına ve eşlerine ilişkin görüşlerini saptamak amacıyla yapılmıştır.

Tanımlayıcı olarak yapılan araştırmanın örneklemini normal doğum için Trabzon Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi'ne başvuran 330 kadın oluşturmuştur. Anket formu kullanılarak saptanan veriler, karşılıklı görüşme yöntemi ile elde edilmiş ve sonuçların değerlendirilmesinde yüzdelik kullanılmıştır.

Doğum eylemi sırasında kadınların yanında genelde annelerinin kaldığı (%38.0) ve bunun doğum yapan kadınların tercihi olduğu saptanmıştır. Kadınların %83.3'ünün doğum eylemi sırasında yakınlarını kendilerine destek olması için istedikleri saptanmıştır. Doğum sırasında eşinin yanında olmasını isteyen kadınların oranının %48.5 olduğu ve eşlerin %76.4'ünün dışarıda beklediği belirlenmiştir. Doğum eylemi sırasında eşi isteme nedenleri arasında; %44.4 oranında "destek olsun, elimi tutsun, benimle konuşsun" şeklinde ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir. İstememe nedenleri arasında ise birinci sırada utanma (%38.8)'nin yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Doğum eylemi, Eyleme katılan yakınlar, Eşin desteği

SUMMARY

Opinions of relatives and husbands of women who attended to the birth action in the hospital:

This study has been held in order to determine the evaluations of husbands and relatives of women who gave birth in hospital.

The descriptive sample of the research has been selected 330 women applying to the hospital for normal birth. Percentace metod was used in the evaluation of the data, which was collected though a survey form.

During birth the 38% of the women were with their mothers. This was the preference of the women giving birth. The 83.3% of the women wanted their relatives to be close to them for support.

The 48.5% of the women wished their husbands to be close to them during birth. The 51.5% did not wish their husbands to be close to them. The husbands of the 76.4% of the women waited outside the birth room. During labor pains, the 44.4% of the women wished their husbands to be close to them by explaining "as support, I want him to hold my hand and speak to me". The 38.8% of the women explained that they did not want their husbands to be close to them by thought of "I feel ashamed, or religiously and supposedly forbidden".

Key Words : Labor process, Persons attending the birth, Support of husbands.

GİRİŞ

Doğum fizyolojik bir olay olmakla birlikte her kadını bedensel ve ruhsal yönden etkilemektedir. Doğum olayı kadında kriz yaratan bir durumdur ve doğum için hastaneye gelen kadının anksiyetesinin yüksek olduğu bilinmektedir. Ancak; yapılan çalışmalar annelerin doğuma ilişkin yeterli bilgileri, eş ya da yakınlarının desteği olduğunda ve profesyonel bakım aldıklarında olumlu, mutlu ve sağlıklı bir doğum gerçekleştirdiklerini göstermektedir (Kömürcü 1999, Gençalp1999, Kömürcü 1998, Kintz 1986, Evans 1995).

Birçok ülkede eşin ya da destek olacak diğer kişilerin doğuma alınması çok eski bir uygulamadır ve kadına en iyi psikolojik desteği eşinin vereceğine inanılmaktadır (Julkunen 1998, Charpman1992, Pratt 1990, Lindel 1998).

Ancak; ülkemizde doğumlara eşlerin alınmaması, yakınlarına ise bazı hastanelerde sadece sancı odasında izin verilmesi, annelerin desteğe olan ihtiyacının karşılanmadığını düşündürmektedir. Annelerin bu ihtiyaçlarının ve önceliklerinin neler olduğunun belirlenmesi, verilecek bakım ve yapılacak değişiklikler açısından önemlidir.

Bu araştırmada hastanede doğum yapan kadınların eyleme katılan yakınları ve eşlerine ilişkin değerlendirilmelerinin saptanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak yapılan araştırmanın örneklemini Trabzon Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesine normal doğum için başvuran kadınlar arasından seçilen 330 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın yapıldığı dönemde (mart-nisan 2001) Trabzon Doğum ve Çocuk Bakımevi'ne doğum için yıllık başvuru sayısı 5.500'dir. Sancı odasında bir hasta yakınının kalmasına izin verilmektedir, ancak eş doğum salonuna alınmamaktadır.

Veriler anket yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından gerekli literatür taranarak oluşturulmuş anket formunda kadınların demografik

özelliklerine, gebelik ve doğum öykülerine, sağlık hizmetlerinden yararlanma durumlarına, doğum eyleminde yakınlarının ve eşin desteğine ilişkin 36 soru yer almaktadır.

Anket formu, 30 gün süre ile 8-16 saatleri içinde normal doğum için başvuran ve çalışmayı kabul eden kadınlarla doğum sonrası servislerinde karşılıklı görüşme yöntemiyle doldurulmuştur. Anket uygulamasında Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi uygulaması yapan ebelik bölümü öğrencilerinden istekli olanlara gerekli eğitim verilerek anketi uygulamaları sağlanmıştır.

Toplanan veriler SPSS İstatistik Programı kullanılarak değerlendirilmiş ve sonuçlar yüzdeler olarak ifade edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Örnekleme alınan kadınların sosyo-demografik özelliklerine baktığımızda %38.5'nin 20-24, %29.7'sinin 25-29, %16.1'nin 30-34 yaş grubunda, 35 yaş ve üzerinde olanların %10.0, 19 yaş ve altında olanların ise %5.8 olduğu saptanmıştır.

Eğitim durumları incelendiğinde kadınların %62.2'sinin ilkökul mezunu ve okur-yazar olanların oluşturduğu, %26.1'nin lise mezunu olduğu, okur-yazar olmayanların sadece %3.3 olduğu saptanmıştır.

Kadınların %91.5 gibi büyük çoğunun ev hanımı olduğu ve %53.9'nun şehir merkezinde, %17.0'nin kasabada, %29.1'nin köyde oturduğu belirlenmiştir. Kadınların %64.5'nin çekirdek aile, %35.5'nin ise geniş aile yapısında olduğu saptanmıştır. Kendi ifadelerine göre, %58.5 ekonomik durumunun orta, %31.5 iyi, %10.0'nun ise kötü olduğunu belirlenmiştir.

Kadınların %11.8'nin sağlık güvencesi bulunmazken, sağlık güvencesi olanların %56.7'si yeşil kartlıdır.

Kadınların evliliklerine bakıldığında; %49.4'nün 20-24 yaş, %33.9'nun 15-19 yaş, %14.8'nin 25-29 yaşlarında, %1.8'nin ise; 15 yaşın altında olduğu belirlenmiştir. İstenilen çocuk sayısının %46.1 oranında iki, %33.3 oranında üç; %10.0 oranında bir ve aynı şekilde %10.6 oranında dört olduğu saptanmıştır.

Gebelik sayısı incelendiğinde; %38.5 'nin bir, %24.5'nin iki, %18.8'nin üç, %18'nin beş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Doğum sayılarına bakıldığında; %43.0'nin bir, %25.5'nin iki, %19.7'sinin üç, % 11.8'nin dört ve üzerinde olduğu saptanmıştır.

Kadınların gebelikleri sırasında sağlık hizmetlerinden yararlanma durumlarına baktığımızda; %91.5'nin gebelik kontrollerine gittiği ancak; %26.5'inin 3-4 kez, %18.2'sinin 5-9 kez, %12.9'unun 7-8 kez, %19.9'nun ise 9 kez ve üzerinde kontrollere gittiği saptanmıştır. Gebelik kontrolleri için gidilen yerler arasında özel muayenehane (%65.3), hastane (%31.4), ve sağlık ocaklarının (%3.3) yer aldığı saptanmıştır.

Gebelik kontrolleri sırasında doğumla ilgili bilgi alanların oranı %39.4 iken, almadığını söyleyenlerin oranının %60.6 olduğu saptanmıştır.

Kontroller sırasında doğumla ilgili eğitim alanların bu bilgiyi doktordan (%31.6), deneyimli yakınlarından (%29.3), ebe-hemşireden (%23.6) ve basın yolu (%15.5) ile aldığı saptanmıştır.

Doğumla ilgili bilgi alınan konular arasında; doğum eylemi (%50.3), sancılarla baş etme (%17.9), ıkınma (%14.4), solunum eksersizleri (%6.6) ve diğer konuların (%10.8) yer aldığı saptanmıştır.

Örnekleme alınan kadınların sosyo-demografik özellikleri Gençalp (1999) ve Berkiten (1999)'nın çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

Gebelik kontrolleri için özel muayenehanelere gidilmesine rağmen doğumla ilgili bilgi alanların oranının düşük olması (%39.4) buralarda verilen hizmetin etkinliği açısından düşündürücüdür. Ayrıca bu sonuçlar, Kömürcü (1989)'nün sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 1. Kadınların Doğum Eylemine, Sağlık Personeline ve Hastane Ortamına İlişkin Görüşleri

Doğum Eylemine, Sağlık Personeline ve Hastane Ortamına İlişkin Görüşler	Sayı	%
Doğum eylemi sırasında kadınları en çok korkutan şeyler (n=330)		
- Doğum sancuları	159	33.7
-Doğum yapmak	124	26.3
-Vajinal muayene	43	9.1
-Doğumun dikişli olması (epizyotomi)	41	8.7
-Doğum yapan diğer kadınların bağırması	36	7.6
-Yanımda yakınlarının olmaması	26	5.5
-Sağlık personelinin davranışı	14	3.0
-Farklı bir ortamda bulunmak	12	2.5
-Diğer (sezaryen, ölmek, çocuğun sağlığı vb.)	17	3.6
Doğumunu yaptırmasını istediği sağlık personeli (n=330)		
-Doktor	182	55.2
-Ebe	68	20.6
-Fark etmez	80	24.2
Doğum eyleminde tek kişilik oda ister mi? (n=330)		
-Evet	162	49.1
-Hayır	168	50.9
Doğum eyleminde tek kişilik oda isteme nedenleri? (n=162)		
-Diğer hastalardan rahatsız olmamak için	66	40.7
-Daha rahat hareket etmek için	62	38.3
-Yanımda yakınlarımla daha rahat kalabilmesi için	18	11.1
-Mahremiyetim için	16	9.9
Doğum eyleminde tek kişilik oda istememe nedenleri? (n=174)*		
-Diğer hastalarla birlikte olmak istemediği için	48	27.6
-Yalnız kalmak istemediği için	114	65.5
-Daha iyi bakılacağını düşündüğü için	12	6.9

* birden fazla yanıt verilmiştir

Tablo.1'de Kadınların doğum eylemine, sağlık personeline ve hastane ortamına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Bu sonuçlara göre; kadınların doğum eyleminde en çok doğum sancularından (%33.7) ve doğum yapmaktan (%26.3) korktuğu görülmektedir.

Diğer taraftan doğumlarını doktorların yaptırmasını isteyen kadınların %55.2 oranında olduğu saptanmıştır. Ayrıca kadınların %50.9'u tek kişilik oda istemediklerini belirtmişlerdir. Bunun nedenleri arasında en başta %65.5 oranı ile yalnız kalmak yer almaktadır. Tek kişilik oda isteyenlerin (%49.1) nedenleri arasında ise; birinci sırada (%40.7) diğer hastalardan rahatsız olmamak yer almaktadır.

Berkite'nin (1999) çalışma sonuçlarında annelerin %40.0'nın doğumu ağrılı ve korku verici bulması ile Tablo-1'de yer alan bazı sonuçlarımız benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda doğum eylemi sırasında tek kişilik oda istemeyenlerin oranının fazla olması (%50.9) ve eyleme ilişkin olarak saptanan düşünceler Kömürcü(1989)'nün çalışmasının sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo.2'de doğum eylemi sırasında en çok annelerin (%38.0) kızlarının doğumuna eşlik ettiği görülmektedir. Doğum yapan kadınların kendileriyle kalmasını istediği yakınları sıralamasında birinci sırada anneleri (%47.0), ikinci sırada (%18.8) eşlerinin olduğu görülmektedir.

Sancı odasında bir yakının yanında kalmasını isteyenlerin oranı %74.5 olup, bunun nedeni çoğunlukla (%83.3) destek olmak amaçlı olduğu saptanmıştır.

Kadınların doğum eyleminde özellikle sancılar sırasında bir yakını yanında istemesi Gençalp (1999)'ın çalışmasıyla paralellik göstermektedir.

Doğum eylemi sırasında kadınların en çok annelerinin desteğini istemesinin, sancı odasına sadece kadınların alınıyor olmasından, doğum öncesi eğitimin yetersizliğinden ve geleneksel yapıdan kaynaklanmış olacağını düşünülmektedir. Çünkü; kendisine en yakın ve deneyimli kişinin anne olması bunun gerekçesi olabilir.

Yakın	Oran (%)
Anneleri	47.0
Eşlerinin	18.8
Diğer yakınları	34.2

Tablo 2. Kadınların Doğum Eylemine Katılan Yakınlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Doğuma Katılan Yakınlar	Sayı	%
Sancı odasında kadınların yanında kalan yakınları (n=213)		
-Anne	81	38.0
-Kardeş	36	16.9
-Arkadaş,-komşu	24	11.3
-Kayınvalide	24	11.3
-Hala-Teyze,yenge	19	8.9
-Elti	16	7.5
-Görümce	13	6.1
Sancı odasında bir yakınına yanında ister mi? (n=330)		
-Evet	246	74.5
-Hayır	67	20.3
-Yanıtız	17	5.2
Eylem sırasında yanında olmasını istediği yakınları n(=330)		
-Annem	155	47.0
-Eşim	62	18.9
-Kardeşim	44	13.3
-Arkadaşımın,komşumun	25	7.6
-Kayınvalidem	15	4.5
-Hiç kimse	15	4.5
-Görümce	14	4.2
Eylem sırasında yanında yakınına isteme nedeni ? (n=344)		
-Bana destek olması	275	80.0
-Bebeğimin güvenliği	27	7.8
-Durumumu haber vermesi	18	5.2
-Diğer (yanıtız)	24	7.0

Tablo 3. Kadınların Gebelik ve Doğumda Eşin Desteğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Gebelik ve Doğumda Eşin Desteği	Sayı	%
Gebelik kararını eşinizle birlikte mi verdiniz?(n=330)		
-Evet	240	72.7
-Hayır	90	27.3
Gebelik kontrollerine eşiniz geldi mi? (n=330)		
-Evet	210	63.6
-Hayır	103	31.2
-Yanıtızsız	17	5.2
Doğum sırasında eşiniz dışarıda bekledi mi ? (n=330)		
-Evet	252	76.4
-Hayır	78	23.6
Doğumda eşinizi yanınızda ister mi siziz? (n=330)		
-Evet	160	48.5
-Hayır	170	51.5
Doğumda eşinizi yanınızda isteme nedenleriniz?(n=160)		
-Bana destek olsun (elimi tutsun,konuşsun)	71	44.4
-Acılarıma ortak olsun, çektiğimi görsün	44	27.5
-Acil durumlardan haberdar olsun	23	14.3
-Doğumun kolay olmadığını anlasın	22	13.8
Doğumda eşinizi yanınızda istememe nedenleriniz?(n=170)		
-Utandırım,mahrem	80	47.0
-Beni o halde görmesini istemem, benden tiksindir	28	16.5
-Erkeğin doğumda ne işi var?	22	12.9
-Eşim çekinir dayanamaz	21	12.4
-Acı çektiğimi görmesin	19	11.2

Tablo.3 de gebeliğin genellikle (%72.7) eşlerin ortak kararı olduğu ve gebelik kontrollerine eşlerin çoğunlukla (%63.6) birlikte katıldığı görülmektedir.

Doğum eylemi sırasında eşlerin çoğunlukla (%76.4) dışarıda beklediği ve kadınların eşlerini doğumda yanlarında isteme ve istememe durumlarının birbirine çok yakın olduğu (Tablo 3) görülmektedir.

Doğum eylemi sırasında kadına destek verecek en önemli kişinin eş olduğu artık çok iyi bilinen bir gerçektir. Bu desteğin sağlanması konusunda da çalışmalar giderek yaygınlaşmaktadır. Özellikle doğum öncesi dönemde eğitim alan eşler bu gerçeğin daha çok farkındadırlar ve bu desteği vermek istemektedirler.

Berkiten(1999)'in araştırma sonuçlarına göre, kadınların %70'i eşlerinin doğum eyleminde yanlarında olmasını istemiş olması bu çalışmanın sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Berkiten(1999)'in doğumhanede eşi isteme nedenlerine ilişkin sonuçlar ise bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Kadınlar çok önemli nedenler belirterek eşlerini doğum sırasında yanlarında görmek istemektedirler. Bunun sağlanması konusunda gerekli düzenlemelerin zaman geçirilmeden yapılması gerektiğine inanmaktayız.

Doğum eylemi sırasında eşi yanlarında istemeyenlerin nedenleri daha çok geleneksel yapıyı içinde barındıran bir düşünce yapısını yansıtmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada yer olan kadınların çoğunlukla 20-24 yaş grubunda, ilkokul mezunu ev hanımı olduğu ve % 91.5'nin en az bir kez olmak üzere gebelik kontrollerine gittiği saptanmıştır. Doğum eylemi sırasında kadınları en çok doğum sancılarının korkuttuğu (%33.7), çoğunluğun (%65.5) yalnız kalmak istemedikleri ve bu yüzden tek kişilik oda istemedikleri (%50.9) belirlenmiş, ayrıca doğumlarının doktor tarafından yaptırılmasını isteyenlerin %55.2 oranında olduğu saptanmıştır.

Doğum eylemi sırasında kadınların yanında kalan kişilerin çoğunlukla (%38.0) annelerinin olduğu (Tablo-2) görülmektedir. Eylem sırasında hastanede bir yakının istenmesinin en önemli nedeninin %83.3 oranında destek olması amacıyla olduğu görülmüştür.

Gebelik ve doğumda eşin desteği değerlendirildiğinde (Tablo-3) çoğunlukla olumlu sonuçlar saptanmış olmasına rağmen doğum eylemi

sırasında eşi yanında isteme (%48.5) ve istememe(%51.5) oranları birbirine çok yakın bulunmuştur. Bunların nedenlerine bakıldığında; eşi eylem sırasında yanında istemesinin en önemli nedeni “destek olsun, elimi tutsun, konuşsun”(%44.4) şeklinde iken, istenmemesinin önemli nedeninin (%38.2) utanma olduğu saptanmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Eşlerin de ağrı ve doğum odalarına girebilmeleri için ortam hazırlanması,
- Eşlerin gebelik ve doğuma katılmaları konusunda gerekli eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Berkiten A (1999) . Babaların Gebelik, Doğum ve Doğum Sonu Sürecine Katılımlarının Eşler Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Marmara Üniversitesi.
- Chapman L (1992) . Expectant father's roles during Labor and birth. *JOGNN*,2(21) :114-120.
- Evans S et al (1995) Maternal Learning needs during Labor and delivery. *JOGNN*,3 (24): 235-239.
- Gençalp S (1999) . Destekleyici hemşirelik bakımının annelerin doğum eyleminde yaşadıkları duygulara etkisi. *Hemşirelik Forumu*,2(3) : 109-113.
- Julkunen VK et al (1998) . Father's experiences of child birth. *Widwifery*.14(1) :10-17.
- Kıntz D L (1986) . Nursing support in Labor. *JOGNN*, March/April, 126-130.
- Kömürcü N (1989). İlk doğumunu yapan annelerin kendi doğum eylemlerine ilişkin duygu ve düşünceleri. I.Ulusal Ana ve Çocuk Sağlığı Hemşireliği Sempozyumu Kongre Kitabı-İstanbul.s.263-268).
- Kömürcü N (1999). Travayda dinletilen tedavi müziğinin gebenin anksiyetesine etkisi. *Hemşirelik Forumu*, 2(3) : 89-96.
- Lindell S (1998) . Education for childbirth : A time for change. *JOGNN*,March/April ,108-111.
- Pratt D (1990). The Partner's role in pregnancy. *Widwifery*.4(9) :23-24.